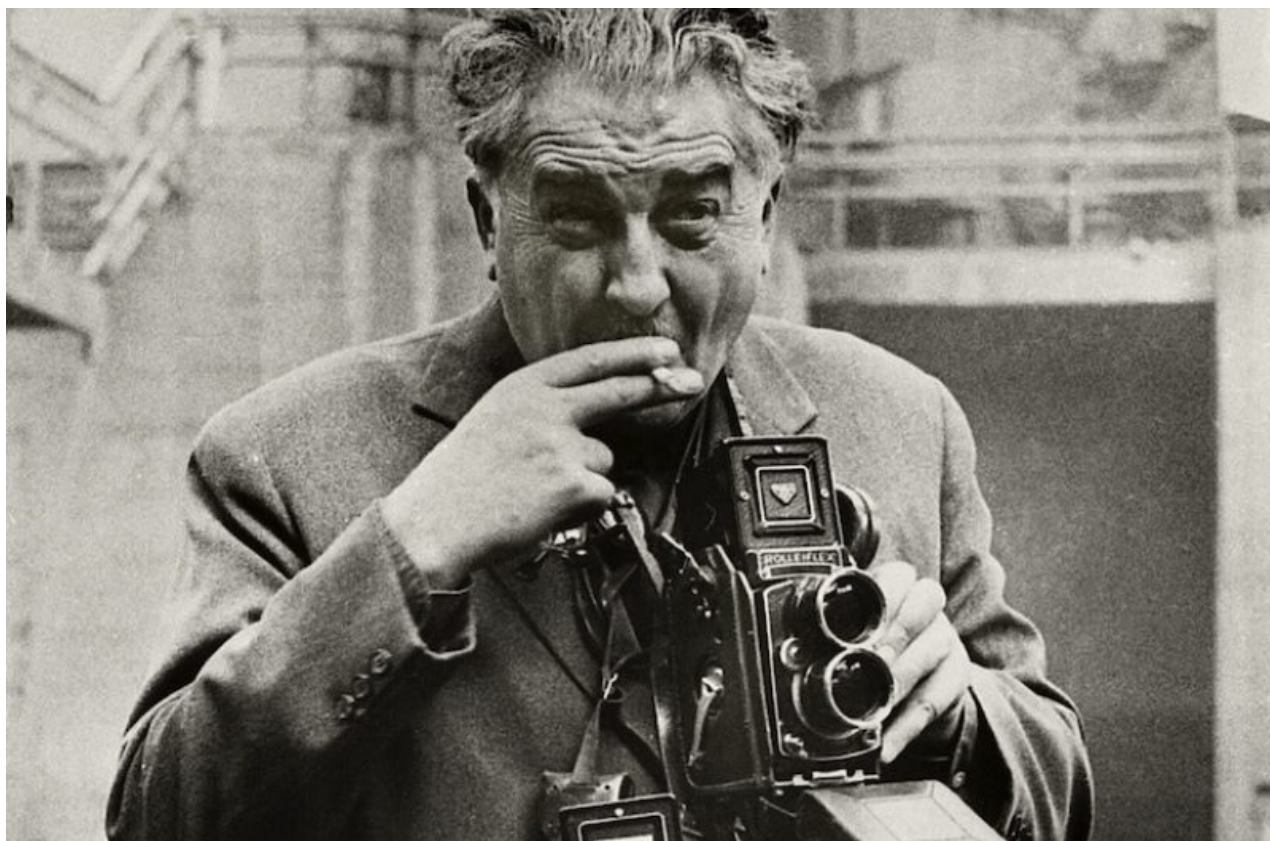

Arhiv Tošo Dabac izbačena iz prostora u kojem je slavni umjetnik imao atelier gotovo 80 godina

dugoselo.info/hrvatska/arhiv-tošo-dabac-izbačena-iz-prostora-u-kojem-je-slavni-umjetnik-imao-atelier-gotovo-80-godina

dugoselo.info [Vijesti](#) - Hrvatska [Kultura](#)

DugoSelo.INFO News Portal 23.10.2024.

Nakon dugogodišnje sudske trakavice donesena je presuda kojom Arhiv Tošo Dabac gubi prostor u kući Job u Ilici 17, a Grad Zagreb je morao platiti nešto više od pola milijuna eura tužitelju, tj. tvrtki Benz d.o.o. za nezakonito korištenje tog prostora.

Tako je bogata i vrijedna Dabčeva ostavština, jednog od najutjecajnijih hrvatskih fotografa 20. stoljeća - više od 160 tisuća fotografija i negativa, zatim originalnih pisama i drugih artefakata, te manja stručna biblioteka, izbačena iz prostora u kojem je slavni umjetnik imao atelier gotovo 80 godina, a uzroci te 'deložacije' leže u zamršenim imovinsko-pravnim odnosima i totalno pogrešnoj procjeni slučaja Dabac od strane nadležnih institucija grada i države. Također, sudbina Dabčeve ostavštine svjedoči i o njihovom nemarnom odnosu prema kulturnoj baštini.

Kako je došlo do toga da je Arhiv TD izbačen iz Ilice 17?

Grad Zagreb je u ožujku 2006. otkupio Arhiv TD i dao ga na upravljanje Muzeju suvremene umjetnosti što je bila logična odluka jer u njemu postoje svi muzeološki uvjeti za njegov rad i čuvanje građe. Problem je iskrsnuo kad se ispostavilo da je kod sklapanja

ugovora između Grada Zagreba i MSU-aizostavljen Karlo Kaufman, zagrebački poduzetnik i nasljednik brojnih nekretnina u strogom centru Zagreba, koje su njegovoj obitelji oduzete nakon Drugog svjetskog rata. Između ostalih nekretnina Kaufman je vlasnik i jedne trećine poslovnog prostora na prvom katu kuće Job, koji mu je vraćen temeljem Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine. Situacija je dodatno zakomplicirana činjenicom da je suvlasnik preostale dvije trećine postala – Republika Hrvatska! Povratom te imovine prethodni ugovor o najmu je raskinut po sili zakona, a novi vlasnik je postala tvrtka Benz d.o.o. (Benetton). Kaufman je godinama upozoravao uključene u cijelu priču da se nelegalnim korištenjem njegovog dijela u Ilici 17 krši zakon, međutim, na to se nitko nije obazirao. Potom je tvrtka Benz d.o.o. pokrenula 2014. godine sudski postupak protiv MSU-a, zahtijevajući iseljenje Arhiva TD te isplatu najamnine za poslovni prostor u Ilici 17.

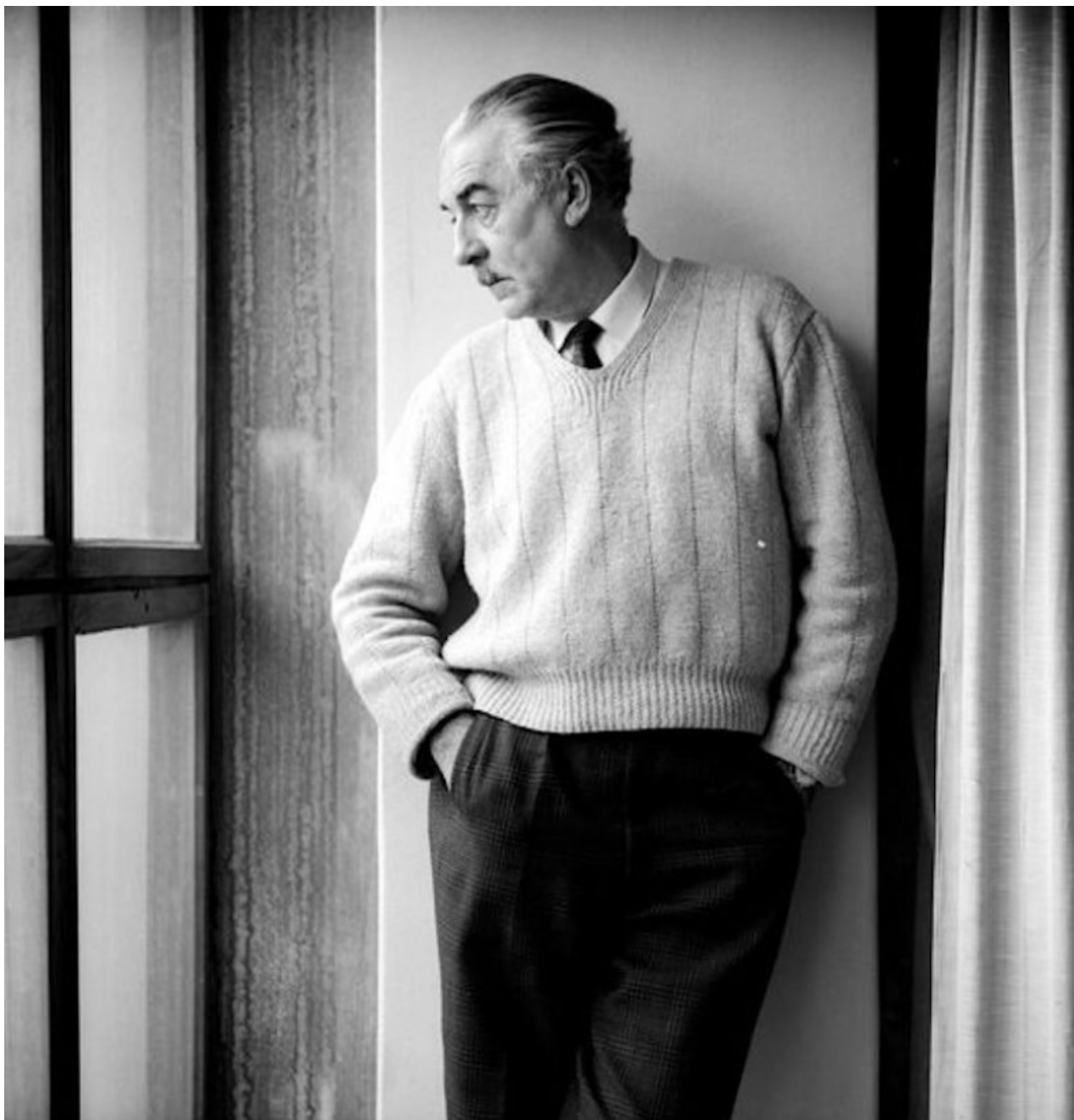

Arhiv Tošo Dabac, kući Job u Ilici 17

Sudski proces se razvlačio godinama, a ishod te neugodne trakavice bio je porazan i za MSU i za Arhiv TD. Prema nepravomoćnoj presudi Trgovačkoga suda u Zagrebu iz 2019. godine naloženo je MSU da mora iseliti Arhiv TD iz Ilice 17 te društvu Benz d.o.o., suvlasniku prostora, platiti najamninu za period od 2005. do 2017. godine od gotovo

milijun i pol kuna. Grad i država ulažu žalbu, a Visoki trgovački sud preinačava presudu prvostupanjskog suda i odbija tužbeni zahtjev Benza d.o.o. u cijelosti. No Benz d.o.o. traži reviziju, koju Vrhovni sud RH prihvaća, te odbija žalbu MSU-a, potvrđujući dio prvostupanjske presude, kojom je MSU naloženo iseljenje Arhiva TD. Predmet se vraća na ponovni postupak. U ponovljenom postupku Visoki trgovački sud u rujnu 2023. , dakle, nakon gotovo deset godina parničenja, odbija žalbu MSU i Grada Zagreba kao neosnovanu, te potvrđuje presudu nižeg suda. Prema konačnoj presudi MSU mora platiti društvu Benz 528 tisuća eura za korištenje poslovnog prostora u Ilici 17, naravno s kamatama, te podmiriti troškove postupka (16 tisuća eura), te revizije u iznosu od nešto manje od četiri tisuća kuna. Kako MSU ne bi bankrotirao postignut je dogovor s društvom Benz o obročnoj otplati duga u tri rate. Također je na sjednici skupštine Grada Zagreba u siječnju ove godine usvojeno da dug od 528.002,50 eura podmiri Grad Zagreb kao osnivač i vlasnik MSU-a.

Tošo Dabac (1907. – 1970.) bio je jedan od najsvestranijih i najznačajnijih hrvatskih fotografa, također i osnivač i jedan od glavnih predstavnika tzv. Zagrebačke škole umjetničke fotografije. Karijera mu je već nakon prve samostalne izložbe 1932. krenula uzlaznom putanjom. Sa samo 26 godina izlagao je na antologijskoj izložbi na Second Philadelphia International Salon of Photography u SAD-u, gdje su njegovi radovi bili u društvu velikih fotografa, kao što su Henry Cartier-Bressona i Laszlo Moholy-Nagy, a zatim su uslijedile i druge izložbe u Pragu, Frankfurtu, Beču, Tokiju, Londonu, Amsterdamu i drugim gradovima. Tijekom svoje 50-godišnje karijere najviše se bavio reportažnom fotografijom snimajući život Zagreba, njegove ljude i razne događaje, od procesija do vježbi ustaških postrojbi i ulaska partizana u Zagreb, no najpoznatiji je po čuvenom ciklusu „Ljudi s ulice”. Zbog toga njegov opus nema samo umjetničku nego i iznimnu dokumentarnu vrijednost jer svjedoči o Zagrebu i njegovoj povijesti.

Tošo Dabac

Poslovni prostor u kući Job u Ilici 17 zakupio je neposredno pred početak Drugog svjetskog rata i tamo preselio svoj atelier, koji je postao kulturno mjesto zagrebačke umjetničke i intelektualne elite. Kuća Job i sama ima zanimljivu prošlost: u njoj su svoje biroe imali znameniti zagrebački **arhitekti** Ivan Vitić, autor tzv. drvenog nebodera i 'Kockice', te Kazimir Ostrogović i Marijan Haberle, a na prvoj etaži bio je foto atelier Rudolfa Mosingera. Umjetnikov nećak i nasljednik, pok. **Petar Dabac**, i sam poznati fotograf i teoretičar, tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća u stričevom atelieru je osnovao galeriju Arhiv TD, u kojoj je priređivao izložbe svjetski poznatih autora, kao što su Max Aufischer, Raimund Stillfried i Danny Lyon pa sve do Dimitrija Bašičevića Mangelosa i Josipa Klarice. **Ideja Petra Dabca je bila da Arhiv Toše Dabca ostane u Ilici 17** i da se taj prostor revitalizira i zatim u njemu smjesti Centar fotografije, dok bi se u galeriji priređivale izložbe, i Dabca i ostalih fotografa. Za spas Arhiva TD svojedobno su

se zauzeli i mediji, a iz toga je proizašla peticija s više od tisuću potpisa, koju su potpisali mnogi umjetnici, intelektualci i studenti te ostali građani Zagreba. Peticija je došla i do tadašnjeg predsjednika Stipe Mesića i predstavnika ondašnje gradske vlasti na čelu s gradonačelnicom Vlastom Pavić, te ministra kulture Bože Biškupića. No inicijativa nije urodila nikakvim plodom.

Važnost zbirke

Važnost zbirke Toše Dabca, koja je temeljem Rješenja Ministarstva kulture iz 2002. zaštićena kao Atelijer majstora umjetničke fotografije Toše Dabca i ima svojstvo kulturnog dobra, kao uostalom i sama kuća Job, najbolje je definirao ugledni povjesničar umjetnosti Radoslav Putar u publikaciji „*Tošo Dabac – Fotograf*“ još 1980. godine. Putar je već tada istaknuo da bez temeljitog korištenja cjelokupnog svjedočanstva o Dabcu, neće biti moguće sastaviti potpunu sliku povijesti medijafotografije, ali ni foto-sliku o stvarnosti zemlje u dugom razdoblju od 1930. do 1970. godine, dakle, tokom četiri desetljeća.

Naime, atelier Toše Dabca u Ilici 17 čini jedinstvenu i neodvojivu cjelinu s Dabčevom kolekcijom. Taj Dabčev atelier bio je u pedesetima i šezdesetima popularno sastajalište umjetnika i intelektualaca okupljenih oko skupine EXAT 51, Muzičkog bijenala, Zagrebačkog Velesajma, Radio Zagreba i Novih tendencija. Tu su se vodile rasprave i diskutiralo o brojnim temama. Zbog toga to mjesto, kako kaže ravnateljica MSU-a, zauzima važno mjesto u kulturnoj povijesti grada Zagreba. Gubljenjem tog prostora, zauvijek je izbrisana povijesna memorija, tj. sjećanje na kulturni zagrebački atelier i galeriju. Drugim riječima, kultura je opet istjerana pod naletom poduzetničkog uragana i ishitrenih političkih odluka, a zbog čega je stradala još jedna karika kulturnog identiteta Zagreba.

Odgovorni su svi

Na kraju se postavlja pitanje kako je moguće da od 2005. godine nije postignut nikakav suvisao dogovor s novim vlasnikom prostora u Ilici 17? Tko je dopustio da se kola kotrljaju nizbrdo sumanutom brzinom i da pritom najamnina naraste do vrtoglave svote? I konačno tko je odgovoran za cijelu tu situaciju? Grad Zagreb, MSU, država ili Benz d.o.o.? Kako se sada čini, odgovorni su svi uključeni. Ministarstvo kulture je odgovorno zato što je Dabčevu ostavštinu zaštitilo samo kao pokretnu imovinu što je bila kobna pogreška, jer ju je trebalo zaštititi i kao nepokretnu imovinu, dakle, u cjelini s prostorom koji ima povijesnu i kulturnu vrijednost. Grad Zagreb je odgovoran zbog toga što je nonšalantno zaobišao Benz d.o.o. prilikom sklapanja ugovora o najmu prostora, MSU je pak očito očekivao da drugi rješavaju njegove probleme, ne htijući se miješati, a kod Benza d.o.o., kako se čini, prevagnuo je biznis, a ne kultura. To je vidljivo, između ostaloga, iz toga što je tužen MSU, a ne Grad Zagreba kao vlasnik Dabčeve ostavštine.

Epilog je poznat i podsjeća na ishode u mnogim sličnim slučajevima u kojima se tražio dom za ostavštine naših velikih umjetnika: niti u Gradu Zagrebu niti na razini države nema dovoljno sluha za kulturu, a manjak političkog entuzijazma za pronalaženje rješenja u kulturi opravdava se manjkom novca i važnijim prioritetima.

Napisala: Nina Ožegović

Iz serijala *Sjaj i bijeda umjetničkih donacija*:

- Zašto država ne voli svoje velike umjetnike, poput Murtića, Džamonje i Jagode Buić Wuttke?
- Bombastično najavljivan projekt Muzeja Dušana Džamonje u Vrsaru danas je tek puka tlapnja
- Arhiv Tošo Dabac izbačena iz prostora u kojem je slavni umjetnik imao atelier gotovo 80 godina
- Inicijativa o gradnji Muzeja Jagode Buić, jedne od najznačajnijih i najnagrađivanijih suvremenih hrvatskih umjetnica, pretvorila se u horor priču
- Ni država ni Grad Zagreb nisu pokazali inicijativu za realiziranje Muzeja Murtić
- Umjetničke ostavštine na cjedilu

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti.

Foto: MSU
